

Costel Gilcă

ISTORIA DREPTULUI MUNCII
ROMÂN

Editura Rosetti International
București, 2024

CUVÂNT ÎNAINTE

Prezenta lucrare, rodul a 12 ani de cercetare științifică sistematică, este o demonstrație clară a faptului că dreptul muncii/contractul individual de muncă nu derivă din Codul civil de la 1864, că dreptul muncii nu este o ramură desprinsă din dreptul civil, ci a fost întotdeauna o ramură distinctă de drept, care și-a dezvoltat propriile norme juridice de-a lungul timpului, în ritmul dezvoltării socio-economice a societății românești.

Actuala teorie, unanimă, prezintă Codul civil ca fiind actul de naștere al dreptului muncii și al contractului individual de muncă.

Prezenta lucrare a plecat de la o întrebare simplă: „Înainte apariției Codului civil de la 1864 nu existau raporturi de muncă? Dacă existau raporturi de muncă, atunci cu siguranță trebuie să fi existat și contracte de muncă”.

Plecând de la această idee, de-a lungul celor 12 ani de cercetare am descoperit că întreaga istorie a României se bazează pe existența contractelor de muncă în toate domeniile vieții sociale.

Astfel, întâlnim raporturi de muncă (i) în cadrul breslelor, încă de la 1431, în Brașov, și începând cu secolul al XVII-lea în țările române, (ii) în cadrul aparatului de stat (central și local) care se dezvoltă odată cu dezvoltarea statului, de la funcțiile, inițial nobiliare, denumite „boieri”, care ocupau posturile în cadrul aparatului administrativ, la boieri cu „boierii” (adică cu slujbe), apoi la dregătorii care se transformă, în secolul al XIX-lea, în funcționarii publici de astăzi (iii) în cadrul armatei – aici cu specificul acestor relații.

Dezvoltarea socio-economică a țărilor române impune/atrage dezvoltarea relațiilor de muncă, astfel încât începând cu secolul al XVIII-lea întâlnim din ce în ce mai multe documente privind relațiile de muncă (Fabrica de postavuri de la Pociovaliște, care la 1760 avea încadrați peste 300 de salariați, dintre care 50 de străini detașați, prima Lege privind salarizarea unică în Țara Românească etc.).

În ceea ce privește secolul al XIX-lea, acesta se bucură de primele reglementări ale relațiilor de muncă – avem în vedere Regulamentul Organic de la 1831, pentru ca ulterior, spre finalul secolului al XIX-lea, urmare a unor transformări majore precum dispariția breslelor, statul să simtă nevoia înlocuirii reglementării relațiilor de muncă la nivel de breaslă cu reglementarea la nivel național.

Sfârșitul secolului al XIX-lea aduce o serie de proiecte privind reglementarea relațiilor de muncă, însă primele legi în materie apar în primii ani ai secolului al XX-lea, și anume Legea Missir de la 1902, Legea Nenițescu de la 1912.

Unirea Transilvaniei și a Bucovinei cu țările române aduce mari provocări, având în vedere stadiul dezvoltat al legislației din Transilvania, sub influența legilor germano-austro-ungare, al sistemului foarte dezvoltat al pensiilor în provinciile unite cu țările române.

Finalitatea practică a prezentei lucrări vizează schimbarea perspectivei interpretării normelor de dreptul muncii, și anume îndepărtarea reflexului de gândire civilist, în momentul în care sunt abordate probleme specifice de dreptul muncii, stabilirea unei limite sănătoase între dreptul civil și dreptul muncii, propunând noi definiții ale contractului individual de muncă, ale relației de muncă și ale dreptului muncii, în mijlocul cărora se află individul uman, cu ritmul lui biologic care trebuie prezervat.

Unicul merit pe care mi-l asum relativ la prezenta „*Istorie a dreptului muncii român*” este acela de a mă fi întrebat dacă existau contracte de muncă înainte de adoptarea Codului civil de la 1864 și de a fi urmărit frenetic această idee, prezenta lucrare îmbinând o culegere de texte deja publicate (cu intenția declarată de a crea dimensiunea reală a relațiilor de muncă), împreună cu munca de cercetare prezentată în *Noi teorii în dreptul muncii* și noi cercetări în 2024.

Acolo unde am utilizat munca de cercetare a altor autori este indicat, prin notă de subsol, lucrarea din care am preluat informațiile, notele de subsol aparținând în totalitate autorului a cărui lucrare este citată. Consider că, în această primă ediție, este esențial să demonstrez, cu sprijinul autorilor ale cărora lucrări le-am preluat, că dreptul muncii are o construcție independentă complet de dreptul civil, că de-a lungul istoriei cele două ramuri de drept au avut o evoluție paralelă, astfel încât NU există o supremație a dreptului civil asupra dreptului muncii, ci o poziție de egalitate prin dezvoltarea lor istorică separată.

București, 2024
av. Costel Gîlcă

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
Titlul I. Scurtă introducere în relațiile de muncă în perioada antică.....	7
Partea I. Scurtă introducere în relațiile de muncă din Babilon și Egiptul Antic	7
Capitolului I. Relațiile de muncă în Egiptul faraonilor	7
Secțiunea 1. Scurtă punere în context.....	7
Secțiunea 2. Scribii: trei mii de ani de logică și managementul resurselor umane în Egiptul antic	14
Secțiunea 3. Organizarea muncii în Egiptul faraonilor	22
Secțiunea 4. Organizarea ierarhică. Competențe.	24
Capitolul II. Relațiile de muncă în Babilonul antic.....	25
Secțiunea 1. Munca în gospodărie și practicile caritative.....	25
Secțiunea 2. Angajatul-eliberat.....	26
Secțiunea 3. Ucenicia	28
Secțiunea 4. Ucenici-meșteri	30
Secțiunea 5. Contracte de ucenicie	35
Partea II. Scurtă introducere în relațiile de muncă din Imperiul Roman....	38
Capitolul I. Punerea în context a relațiilor de muncă	38
Capitolul II. Obligațiile sclavului recunoscute legal.....	41
Partea III. Scurtă introducere în relațiile de muncă din evul mediu european	46
Capitolul I. Relațiile de muncă în secolul al V-lea.....	46
Capitolul II. Meșteșugurile și comerțul între reglementare și morală.....	49
Titlul II. Relațiile de muncă în Țările Române	55
Partea I. Relațiile de muncă în Dacia romană.....	55
Capitolul I. Introducere.....	55
Capitolul II. Organizarea administrativă a provinciilor din Illyricum: rolul sclavilor și al libertților imperiali.....	57
Capitolul III. Nivelul de remunerare. Criterii de avansare.....	59
Capitolul IV. Rolul economic al sclavilor și libertților imperiali în Illyricum	61
Partea II. Relațiile de muncă în Evul Mediu român	73
Capitolul I. Introducere.....	73
Capitolul II. Punerea în context economic a relațiilor de muncă în evul mediu românesc.....	74

Secțiunea 1. Populația Țărilor Române în evul mediu	75
Secțiunea 2. Aria relațiilor de muncă în evul mediu român.....	80
Capitolul III. Apariția relațiilor de muncă în Țara Românească și Moldova	82
Secțiunea 1. Dezvoltarea generală a meșteșugurilor.....	82
Secțiunea 2. Breasla: forma de organizare profesională a meșteșugarilor.....	84
Secțiunea 3. Ierarhia Profesională	91
Secțiunea 4. Conducerea breslei	93
Secțiunea 5. Avera și veniturile breslei	95
Secțiunea 6. Funcțiile breslei și obligațiile breslașilor.....	96
Capitolul IV. Organizarea profesională a meșteșugarilor la sfârșitul feudalismului dezvoltat.....	97
Secțiunea 1. Consolidarea regimului	97
Secțiunea 2. Ierarhia profesională	100
Secțiunea 3. Organele de conducere ale breslei.....	102
Secțiunea 4. Avera și veniturile breslei	104
Secțiunea 5. Funcțiile breslei	105
Secțiunea 6. Relațiile de muncă din cadrul breslelor	107
Secțiunea 7. Primul catastih al breslei păstrat.....	108
Capitolul V. Relațiile de muncă în Țările Române în ocnle de sare, manufacturile și breslele epocii	114
Capitolul VI. Existența relațiilor de muncă în industria extractivă a evului mediu.....	117
Capitolul VII. Meșteșugurile de la sate, de pe domeniile feudale, și din orașele din evul mediu român	119
Secțiunea 1. Prelucrarea metalelor.....	121
Secțiunea 2. Prelucrarea lemnului și a pietrei.....	122
Secțiunea 3. Prelucrarea pieilor	124
Secțiunea 4. Țesutul și prelucrarea țesăturilor	124
Secțiunea 5. Meșteșugurile alimentare.....	124
Secțiunea 6. Meșteșugurile de artă	125
Secțiunea 7. Alte meșteșuguri	126
Capitolul VIII. Breslele din Transilvania	126
Secțiunea 1. Apariția și dezvoltarea breslelor transilvănene.....	126
Secțiunea 2. Ucenicia.....	128
Secțiunea 3. Breslele din teritoriul vestic și nord-vestic al Transilvaniei în secolele XVI-XIX.....	129
Secțiunea 4. Organizarea breslelor brașovene.....	139
Capitolul IX. Relațiile de muncă în cadrul breslelor	154
Secțiunea 1. Scurtă punere în context.....	154
Secțiunea 2. Relațiile de muncă ale uceniciei.....	155
Secțiunea 3. Relațiile de muncă ale calfelor	160

Secțiunea 4. Jupâanii (angajatorii-meseriași)	168
Partea III. Jurisdicția muncii în evului mediu românesc	178
Capitolul I. Scurtă punere în context.....	178
Capitolul II. Judecata în prima instanță.....	179
Secțiunea 1. Complet de judecată și competența	179
Secțiunea 2. Procedură în primă instanță	184
Secțiunea 3. Hotărârile.....	185
Capitolul III. Instanțele de apel	192
Secțiunea 1. Biserica	193
Secțiunea 2. Vel visternicul	194
Secțiunea 3. Vel cămărașul	194
Secțiunea 4. Autoritățile locale	195
Secțiunea 5. Divanul domnesc.....	196
Capitolul IV. Judecarea staroștilor.....	197
Capitolul V. Jurisdicția muncii sub Regulamentul Organic.....	198
Partea IV. Relațiile de muncă în diverse activități ale aparatului de	
stat în evul mediu român	199
Capitolul I. Relațiile de muncă din armata română.....	199
Capitolul II. Relațiile de muncă ale personalului sanitar	204
Capitolul III. Relațiile de muncă din cadrul personalului vamal	205
Capitolul IV. Relațiile de muncă ale personalului fiscal	206
Capitolul V. Relațiile de muncă ale personalului din închisorile	
medievale	206
Capitolul VI. Relațiile de muncă ale personalului din cadrul	
ocnelor de sare.....	208
Partea V. Salarizarea în Țările Române.....	210
Capitolul I. Dovada existenței salarizării în perioada evului	
mediu.....	210
Capitolul II. Salarizarea dregătorilor în evul mediu român	
timpuriu.....	212
Capitolul III. Salarizarea în minele de sare din Țara Românească	
și Moldova	214
Capitolul IV. Salarizarea lucrătorilor din tipografii.....	221
Secțiunea 1. Salarizarea lucrătorilor din Țara Românească	221
Secțiunea 2. Salarizarea lucrătorilor din tipografiile din	
Transilvania	222
Secțiunea 3. Salarizarea lucrătorilor din porturi	223
Secțiunea 4. Salarizarea medicilor	224
Partea VI. Timpul de muncă săptămânal	231
Capitolul I. Timpul de muncă săptămânal în cadrul breslelor	231
Capitolul II. Timpul de muncă al lucrătorilor din minele de sare.....	232
Capitolul III. Timpul de muncă al lucrătorilor din tipografii	233
Capitolul IV. Timpul de muncă al lucrătorilor din porturi.....	234

Partea VII. Relațiile de muncă în aparatul administrativ a statelor române medievale.....	235
Capitolul I. Apariția dregătorilor	235
Capitolul II. Ierarhia dregătorilor (funcționarilor administrației centrale a statului medieval)	241
Secțiunea 1. Banul	242
Secțiunea 2. Logofătul	242
Secțiunea 3. Vornicul.....	243
Secțiunea 4. Postelnicul	243
Secțiunea 5. Vistiernicul	244
Secțiunea 6. Paharnicul	244
Secțiunea 7. Stolnicul	244
Secțiunea 8. Clucerul.....	244
Secțiunea 9. Jitnicerul.....	245
Secțiunea 10. Comis.....	245
Secțiunea 11. Pârcălabul	245
Secțiunea 12. Pârcălabul de curte	246
Secțiunea 13. Alte dregători	247
Capitolul III. Apariția boierilor titrate	247
Capitolul IV. Relațiile de muncă în administrația locală în evul mediu timpuriu	253
Capitolul V. Dezvoltarea funcțiilor administrative centrale și locale	255
Capitolul VI. Teoria comunistă cu privire la dregătorii curții domnești	257
Capitolul VII. Critica teoriei comuniste conform căreia marii dregători nu pot fi asimilați „funcționarii administrativi din vremea statelor moderne”	260
Secțiunea 1. Prezentare de ansamblu	260
Secțiunea 2. Cu privire la rolul pur decorativ al trecătorilor curții domnești	260
Secțiunea 3. Cu privire la faptul că și soția voievodului avea la curtea ei alcătuită din paharnic, vistiernic, deac etc.	261
Secțiunea 4. Nediferențierea atribuțiilor administrative între dregătorii curții domnești rezultând din faptul că fiecare din aceștia putea să fie ispravnic (executor) al unei porunci domnești, indiferent de natura ei	262
Secțiunea 5. Faptul că acești dregători ai curții nu erau plătiți	263
Secțiunea 6. Regulamentul Organic – dovada tranziției de la funcțiile evului mediu la actualele denumiri și atribuții.....	264
Partea VIII. Slujbe Domnești – funcționarii aparatului public central în evul mediu.....	266

Capitolul I. Punere în context.....	266
Capitolul II .Evoluția funcțiilor din guvernul țărilor române în evul mediu (Divanului domnesc)	270
Secțiunea 1. Perioada lui Vlad Țepeș.....	270
Secțiunea 2. Perioada lui Ștefan cel Mare	273
Secțiunea 3. Relațiile de muncă în timpul lui Mihai Viteazul....	300
Partea IX. Relațiile de muncă ale micilor dregători în perioada evului mediu român: curtenii și slujitorii.....	328
Capitolul I. Punerea în context	328
Capitolul II. Curtenii.....	330
Secțiunea 1. Noțiunea și apariția „curtenilor”	330
Secțiunea 2. Despre cele două accepțiuni ale noțiunii de „curtean” sau „roșu”	333
Secțiunea 3. Noțiunea de „roșu” sau „curtean”.....	335
Capitolul III. Slujitori.....	339
Secțiunea 1 Apariția slujitorilor.....	339
Secțiunea 2 Despre cele două accepțiuni ale termenului „slujitor”.....	343
Partea X. Relațiile de muncă sistemul judecătoresc în evul mediu român „Pravilniceasca condică” (1780)	349
Capitolul I. „Pravilniceasca condică” (1780).....	349
Capitolul II. Timpul de muncă și de odihnă în cadrul aparatului judecătoresc	350
Secțiunea 1. Reglementarea timpului de muncă al Divanului domnesc	350
Secțiunea 2. Reglementarea timpului de muncă al „velișior boieri”.....	351
Secțiunea 3. Reglementarea timpului de muncă al judecătorilor	351
Capitolul III. Reglementarea timpului de odihnă – sărbătorilor legale	352
Capitolul IV. Numirea în funcție și stabilirea atribuțiilor aparatului administrativ judecătoresc.....	353
Secțiunea 1. Numirea în funcție	353
Secțiunea 2. Atribuțiile judecătorilor	354
Partea XI. Reglementarea relațiilor de muncă prin Codul Calimah – 1817	356
Capitolul I. Dispoziții cu privire la organizarea breslelor.....	356
Capitolul II. Dispoziții privind relațiile de muncă.....	358
Capitolul III. „Năimirea (angajarea) lucrărilor și a lucrărilor”	359
Capitolul IV. Primele forme de asigurări sociale în evul mediu	362
Partea XII. Relațiile de muncă în acte de drept privat	363

Capitolul I. Relațiile de muncă în manufacturile Țării Românești în evul mediu	363
Secțiunea 1. Înființarea manufacturilor	364
Secțiunea 2. Primele manufacturi	366
Capitolul II. Fabrica de lumânări de la Râmnic	368
Capitolul III. Manufacturile de hârtie.....	373
Capitolul IV. Fabrica de sticlă.....	379
Capitolul V. Fabrica de arpacaș	379
Capitolul VI. Manufacturile de postav	380
Secțiunea 1. Manufacturile de postav din Țara Românească....	380
Secțiunea 2. Relațiile de muncă la fabrica de postav de la Pociovaliște.....	385
Secțiunea 3. Conflictele de muncă de la fabrica de la Pociovaliștea	385
Secțiunea 4. Raporturile de muncă al lucrătorilor de la fabrica de postavuri din Pociovaliște – 1790-1799	390
Secțiunea 5. Răspunderea disciplinară.....	394
Secțiunea 6. „Negocierea colectivă”	395
Secțiunea 7. Caracterul „intuitu persoane” al obligației de a presta munca	398
Secțiunea 8. Concluzii	398
Capitolul VII. Relațiile de muncă în cadrul aparatului administrativ central	400
Secțiunea 1. Sfatul domnesc	400
Capitolul VIII. Angajarea și concedierea funcționarilor în perioada evului mediul românesc	406
Capitolul IX. Primele documente privind relațiile de muncă din fabrică la sfârșitul sec. al XVIII-lea și început sec XIX	411
Secțiunea 1. Prezentare generală.....	411
Capitolul X. Relațiile de muncă ale lucrătorilor din minele de sare.....	412
Partea XIII. Relațiile de muncă în prima jumătate a sec. al XIX-lea.....	415
Capitolul I. Relațiile de muncă din cadrul administrației civile din perioada guvernării civile ruse (1808-1812)	415
Secțiunea 1. Prima (re)organizare a aparatului administrativ ...	415
Secțiunea 2. Funcționarii din cadrul cancelariei Divanului Domnesc.....	417
Secțiunea 3. Întâiul Divan	422
Secțiunea 4. Dregătorii de prim rang (funcționarii publici) din administrația civilă rusă în Țările Române.....	426
Secțiunea 5. Reorganizarea funcțiilor administrative.....	431
Secțiunea 6. Funcțiile de execuție	433
Capitolul II. Aparatul administrativ local al Principatelor	436

Secțiunea 1. Împărțirea administrativă a Principatelor	436
Secțiunea 2. Numirea funcționarilor	437
Secțiunea 3. Jurământul de credință al funcționarilor publici ...	440
Secțiunea 4. Termenul de numire al funcționarilor publici.....	441
Secțiunea 5. Beneficiile salariale ale funcționarilor publici.....	441
Capitolul III. Noua reorganizare a funcționarilor publici de la 1810.....	442
Secțiunea 1. Punerea în context.....	442
Secțiunea 2. Reforma hătămăniei Moldovei.....	446
Secțiunea 3. Reorganizarea Principatelor în contextul retragerii trupelor rusești – 1812.....	451
Capitolul IV. Administrarea capitalei Moldovei.....	453
Capitolul V. Închiderea consulatelor ruse de la Iași și Galați.....	457
Capitolul VI. Anularea drepturilor și privilegiilor acordate de Poartă supușilor străini și agenților consulari ai altor state.....	457
Capitolul VII. Concluzii	459
Partea XIV. Relațiile de muncă în a doua jumătate a sec. al XIX-lea	462
Capitolul I. Scurtă prezentare a situației economice a Țărilor Române în secolul al XIX-lea.....	462
Capitolul II. Actele prin care erau reglementate relațiilor de muncă	464
Secțiunea 1. Hotărâre domnească	464
Secțiunea 2. Stabilirea relațiilor de muncă prin contract.....	465
Secțiunea 3. Hotărâri ale primăriei.....	465
Capitolul III. Salarizarea lucrătorilor români în secolul al XIX-lea	466
Secțiunea 1. Salarizarea în minele de sare din Țara Românească și Moldova.....	466
Secțiunea 2. Salarizarea lucrătorilor din tipografii.....	473
Secțiunea 3. Salarizarea lucrătorilor din porturi	475
Capitolul IV. Timpul de muncă	476
Secțiunea 1. Lucrătorii din minele de sare	476
Secțiunea 2. Lucrătorii din tipografii.....	477
Capitolul V. Condiții de muncă	478
Secțiunea 1. Lucrătorii din minele de sare	478
Secțiunea 2. Lucrătorii din tipografii.....	480
Secțiunea 3. Lucrătorii din porturi	480
Capitolul VI. Răspunderea disciplinară	481
Capitolul VII. Norma de muncă.....	482
Capitolul VIII. Contractul individual de muncă.....	483
Secțiunea 1. Contracte de muncă din cadrul „stabilimentelor industriale” – 1857	483
Secțiunea 2. Contracte de muncă al ucenicilor tipografiei „Nifon” – 1862	483

Secțiunea 3. Contractul de muncă din interiorul breslelor – 1885	484
Capitolul IX. Contractul de ucenicie	486
Secțiunea 1. Atestări documentare ale uceniciei – 1786	486
Secțiunea 2. Regimul de muncă al ucenicilor	487
Capitolul X. Decizia de concediere.....	489
Capitolul XI. Detașarea străinilor în Țările Române	490
Secțiunea 1. Construcția de căi ferate.....	490
Secțiunea 2. Construcția porturilor	492
Secțiunea 3. Construcția șoselelor	492
Capitolul XII. Încetări voluntare și colective a muncii organizate – greva	493
Secțiunea 1. Grevele lucrătorilor din minele de sare	493
Secțiunea 2. Greva lucrătorilor poștei	494
Secțiunea 3. Greva calfelor de croitori.....	495
Secțiunea 4. Greva calfelor pantofari din Tg. Mureș.....	495
Secțiunea 5. Greva lucrătorilor de la Regia Monopolului Statului de Tutunuri	496
Secțiunea 6. Greva lucrătorilor croitori din București.....	496
Secțiunea 7. Revolta bivolarilor din Portul Giurgiu.....	496
Secțiunea 8. Greva de la minele din Petroșani	497
Secțiunea 9. Greva muncitorilor de la căile ferate din Timișoara.....	497
Secțiunea 10. Greva birjarilor 1878	497
Secțiunea 11. Greva calfelor de tâmplari din Arad – 1885.....	498
Secțiunea 12. Greva tipografiilor de la Tipografia Carol Gobl și Tipografia Moderne – 1886	498
Secțiunea 13. Greva lucrătorilor din atelierele Gării de Nord...	499
Secțiunea 14. Greva muncitorilor de la fabrica de zahăr din Bod – 1890	499
Secțiunea 15. Greva tăbăcarilor din Ploiești – 1892	499
Capitolul XIII. Asociațiile lucrătorilor.....	500
Partea XV. Începutul intervenției legislative în reglementarea relațiilor de muncă	503
Capitolul I. Breslele în perioada Regulamentului Organic.....	503
Secțiunea 1. Introducere.....	503
Secțiunea 2. Adoptarea Regulamentului Organic	503
Capitolul II. Reglementarea breslelor străinilor de către Regulamentul Organic	509
Capitolul III. Reglementarea breslelor prin Regulamentul Organic.....	515
Capitolul IV. Relațiile de muncă în cadrul breslelor de la sfârșitul secolului al XVIII-lea până în epoca regulamentară	518

Secțiunea 1. Apariția noilor bresle.....	518
Secțiunea 2. Ierarhia profesională	521
Secțiunea 3. Organele de conducere ale breslei.....	529
Secțiunea 4. Avera și veniturile breslei	533
Secțiunea 5. Asigurările sociale în cadrul breslelor	534
Secțiunea 6. Constrângerea breslașă.....	537
Secțiunea 7. Funcțiile breslelor	540
Secțiunea 8. Conflictele între breslași	542
Partea XVI. Salarizarea în evul mediu românesc.....	545
Capitolul I. Prima lege a salarizării: „Condică de Așezământ”	545
Secțiunea 1. Introducere.....	545
Secțiunea 2. Venitul „Logofeției celei Mari”	550
Secțiunea 3. Venitul Hătmăniei	551
Secțiunea 4. Venitul „Visterniciei cei Mari”.....	553
Secțiunea 5. Venitul „Postelniciei cei Mari”.....	553
Secțiunea 6. Avaetul Caftanelor ce îmbracă Domnul pe Boieri	555
Secțiunea 7. Venitul „Comișiei cei Mari”.....	556
Secțiunea 8. Venitul „Cămărașiei celei Mari”	557
Secțiunea 9. Venitul Agiei	558
Secțiunea 10. Rânduiala Fânarelor și a Străjilor	560
Secțiunea 11. Venitul „Cărmășiei cei Mari”.....	561
Secțiunea 12. Venitul „Portăriei cei Mari”.....	562
Secțiunea 13. Venitul vătăjiei de aprozi și a ciaușului de aprozi	562
Secțiunea 14. Venitul logofeției al doilea	563
Secțiunea 15. Venitul logofeției al treilea	564
Secțiunea 16. Venitul vătăjiei de copii și a vătăjiei de visterie ...	565
Secțiunea 17. Venitul lui vel capt. de lefegii	565
Secțiunea 18. Venitul lui vel capt. de dărăbani.....	566
Secțiunea 19. Venitul Polcovniciei Agiei	566
Secțiunea 20. Venitul Logofeției De Visterie	566
Secțiunea 21. Venitul a 6 vornici de poartă	567
Secțiunea 22. Venitul Divictariului	567
Secțiunea 23. Venitul lui Vel Cahvegiu	568
Secțiunea 24. Venitul lui Vel Caftangiu.....	568
Secțiunea 25. Venitul Cămărașului de Izvoade	568
Secțiunea 26. Venitul lui Izbașa	569
Secțiunea 27. Venitul a doi condicari ai divanului	569
Secțiunea 28. Venitul diecilor de divan	569
Secțiunea 29. Venitul lui Vel Ispravnic de curte gospod.	570
Secțiunea 30. Venitul Vornicului ot Gospojda	570
Secțiunea 31. Rufetul Căpit. de Podari	571

Secțiunea 32. Zeciuiala în ce chip să se urmeze	572
Secțiunea 33. Rânduiala tâlharilor și a ucigașilor în ce chip să se urmeze.....	573
Secțiunea 34. Rânduiala pripasurilor în ce chip să se urmeze ...	574
Secțiunea 35. Vătăjia de cărauși cu care și de chiragii cu căruțe, în ce chip să se urmeze.....	575
Secțiunea 36. Venitul cantarilor în ce chip să se urmeze	575
Secțiunea 37. Rânduiala dregătoriei Ținuturilor în ce chip să se urmeze.....	577
Secțiunea 38. Lefile veliților boieri și ale celorlați boieri și boiernași, și ale zapciilor, și ale slujitorilor curții gospod.....	579
Secțiunea 39. La D-lui Vel Cămăraș	583
Capitolul II. Salarizarea în „Pravilniceasca Condică”	587
Secțiunea 1. Salarizarea zapciilor	587
Secțiunea 2. Salarizarea vornicilor.....	588
Secțiunea 3. Salarizarea judecătorilor.....	588
Secțiunea 4. Stabilirea avaeturilor logofețiilor din divan, canțelariilor și zapciilor.....	589
Secțiunea 5. Plata în natură.....	590
Capitolul III. Reglementarea salarizării prin Regulamentul Organic.....	593
Capitolul IV. Răspunderea disciplinară reglementată de Regulamentul Organic	605
Capitolul V. Reglementarea sistemului de pensii prin Regulamentul Organic	608
Secțiunea 1. Casa pensiilor.....	610
Secțiunea 2. Condițiile de încetare a pensiilor	610
Secțiunea 3. Plata pensiilor.....	611
Secțiunea 4. Pensiile răsplătitoare.....	611
Secțiunea 5. Cuantumul pensiilor.....	613
Secțiunea 6. Ajutoarele sociale	613
Secțiunea 7. Salarizarea starostelui Breslelor prin Regulamentul Organic	617
Partea XVII. Reglementarea relațiilor de muncă ale aparatului de stat prin Regulamentul Organic.....	620
Capitolul I. Relațiile de muncă în instituțiile publice	620
Secțiunea 1. Casele obștești	620
Secțiunea 2. Salarizarea personalului din cadrul cancelariei comitetului central	622
Secțiunea 3. Asistența socială	623
Secțiunea 4. Casa doftorilor	627
Secțiunea 5. Casa apelor și a pavelii Iașului.....	627

Secțiunea 6. Relațiile de muncă în cadrul Spitalului Sf. Spiridon din Iași.....	628
Secțiunea 7. Relațiile de muncă din cadrul instituțiilor publice de învățământ.....	629
Capitolul II. Relațiile de muncă ale funcționarilor publici din Moldova în perioada Regulamentului Organic.....	632
Secțiunea 1. Evaluarea profesională	632
Secțiunea 2. Relațiile de muncă în cadrul Ministerului de Interne	639
Secțiunea 3. Organizarea și atribuțiile Comitetului Sănătății....	644
Secțiunea 4. Registrele generale ale Ministerului de Interne și ale Comitetului Sănătății	646
Secțiunea 5. Registrul general al funcționarilor Comitetului Sănătății.....	654
Partea XVIII. Perioada de tranziție către intervenția statului în reglementarea relațiilor de muncă	659
Capitolul I. Decăderea breslelor	659
Secțiunea 1. Cadrul general.....	659
Secțiunea 2. Noua formă a breslelor, corporațiile	660
Secțiunea 3. Ierarhia profesională în corporație	663
Secțiunea 4. Organele de conducere ale corporațiilor	665
Secțiunea 5. Restrângerea autonomiei corporațiilor/ Jurisdicția muncii.....	667
Secțiunea 6. Funcțiile corporațiilor.....	670
Capitolul II. Cauzele decăderii breslelor	673
Secțiunea 1. Revoluția modei	674
Secțiunea 2. Sudii și pământeni	678
Secțiunea 3. Liberalism economic.....	685
Secțiunea 4. Desființarea breslelor.....	687
Secțiunea 5. Impactul Regulamentului Organic asupra decăderii breslelor	690
Secțiunea 6. Impactul Convenției de la Paris asupra breslelor	695
Secțiunea 7. Revolta Bivolarilor actul de desființare oficială a breslelor.....	707
Partea XIX. Începuturile reglementării legislative a relațiilor de muncă	719
Capitolul I. Proiectul Carp (1881-1888)	719
Secțiunea 1. Prezentarea proiectului	719
Secțiunea 2. Lipsurile Proiectului	722
Capitolul II. Proiectul Filipescu, 1900	725
Capitolul III. Prima lege a meseriilor – Legea Missir (1902)	729

Secțiunea 1. Frământările meseriașilor în preajma votării legii.....	729
Secțiunea 2. Starea meseriilor în preajma votării legii.....	731
Secțiunea 3. Statistica lui Marțian	731
Secțiunea 4. Statistica din 1900-1901.....	732
Secțiunea 5. Filozofia Legii Misir	733
Secțiunea 6. Capacitatea tehnică	736
Secțiunea 7. Jurisdicția profesională în Legea Misir de la 1902.....	738
Secțiunea 8. Înlesniri speciale	739
Secțiunea 9. Corporațiile.....	740
Secțiunea 10. Organele de conducere	741
Secțiunea 11. Atribuțiile corporațiilor	742
Secțiunea 12. Camerele de meserii.....	743
Secțiunea 13. Aplicarea legii din 1902.....	744
Capitolul IV. Lacunele Legii Misir	746
Secțiunea 1. Lipsuri ca urmare a concepției greșite.....	746
Secțiunea 2. Lipsuri constatate cu ocazia aplicării	748
Secțiunea 3. Răceala față de corporații.....	749
Secțiunea 4. Concluzii	750
Capitolul V. A doua lege a meseriilor – Legea Neniteșcu din 1912	751
Secțiunea 1. Economia Legii.....	751
Secțiunea 2. Sfera de aplicare	752
Secțiunea 3. Exercițarea meseriilor	753
Secțiunea 4. Organizarea.....	754
Secțiunea 5. Politica Socială sub legea din 1912	759
Secțiunea 6. Comisia de judecată	761
Secțiunea 7. Comisia de împăcare	762
Secțiunea 8. Înlesniri speciale acordate meseriașilor	763
Partea XX. Prezentarea și analiza Legii din 1912 – primul Cod al muncii român	765
Capitolul I. Câmpul de aplicare.....	765
Capitolul II. Capacitatea juridica a lucrătorului	768
Capitolul III. Noțiunea de patron/angajator.....	768
Capitolul IV. Carnetul de muncă	769
Capitolul V. Registrul de evidența a lucrătorilor	770
Capitolul VI. Contractul de ucenicie.....	772
Capitolul VII. Contractul individual de muncă – act specific de dreptul muncii.....	774
Capitolul VIII. Termenul de probă	777
Capitolul IX. Timpul de muncă.....	778
Capitolul X. Timpul de odihnă	778

Capitolul XI. Munca pe timp de noapte	779
Capitolul XII. Clauza de neconcurență.....	780
Capitolul XIII. Demisia	781
Capitolul XIV. Încetarea contractului individual de muncă	782
Capitolul XV. Protecția maternității la locul de muncă.....	782
Capitolul XVI. Sancțiunii aplicabile patronului.....	783
Capitolul XVII. Concluzii	783
Partea XXI. Adoptarea Codului civil de al 1864 – nereglementarea contractului individual de muncă	785
Capitolul I. Inexistența reglementării contractului individual de muncă prin Codul civil de la 1864.....	785
Capitolul II. Contractul de „locațiunea muncii” versus „zapis de tocmeală” – analiză lingvistică.....	791
Capitolul III. Izvoarele contractului individual de muncă	794
Capitolul IV. Dovada existenței contractului de muncă în fabrica de la Poviocaliștea încă din sect. XVIII	796
Capitolul V. Dovada reglementării (indirecte) a contractului de muncă în „Pravilniceasca condică” – 1780	797
Capitolul VI. Reglementarea contractului de muncă în Regulamentul Organic – 1831	798
Secțiunea 1. Răspunderea disciplinară.....	798
Secțiunea 2. Relațiile de muncă în instituțiile publice – „Casele obștești”	799
Secțiunea 3. Funcționarii publici ale Ministerului de Interne și ale Comitetului Sănătății	800
Capitolul VII. Nevoia intervenției legiuitorului român în reglementarea relațiilor de muncă	802
Partea XXII. Succintă prezentare a evoluției dreptului muncii în sec. XX	804
Capitolul I. Clarificări terminologice.....	804
Secțiunea 1. Noțiunea de „legislația muncii”	804
Secțiunea 2. Noțiunea de „raport de muncă”	805
Secțiunea 3. Noțiunea de „dreptul muncii”	805
Capitolul II. Periodizarea relațiilor de muncă	810
Capitolul III. Primul Cod al muncii român – creația secolului XX	811
Capitolul IV. Originea contractului individual de muncă.....	817
Secțiunea 1. Prezentarea teoriei actuale	818
Secțiunea 2. Noua teorie privind originea contractului individual de muncă.....	819
Bibliografie	832